

Izhaja

vsak četrtek (po potrebi tudi večkrat) z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in pošiljajo uredništvu lista »Mir«, Velikovec, Koroško.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

Nefrankirani dopisi se ne sprejmejo.

MIR

Glasiilo koroških Slovencev.

Velja

za celo leto K 20.—
» pol leta » 11.—
» četrt » » 6.—
» 1 mesec » 2.—

za inozemstvo primeroma več.
Naročnina se plačuje vnaprej.

Za oglasila se plačuje po 40 v, med besedilom po 80 v za 1 cm² vsakokrat, minimum 24 cm². — Za poslano se plačuje po 60 v, za parte, zahvale in izjave po 80 v za 1 cm². — Za male oglase se plačuje po 20 v za besedo; debelo tiskano 40 v vsakokrat; minimum 4 K.

Za izvestilo pri upravnistvu 2 K posebej. Vprašanjem je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov: Upraviništvo lista »Mir«, Prevalje, Koroško.

Leto XXXIX.

Prevalje, 2. januarja 1920.

Št. 1

Srečno Novo leto

šelita vsem naročnikom
in čitateljem »MIRA«
uredništvo in upravništvo.

O Srbih.

(Spisal Fr. Smodej.)

Bratje naši so bili, in vendar smo jih morali tajiti. Blizu in vendar tako daleč so nam bili. Bili so nam tuji, čeravno je velik del srbskega rodu prebival v bivši Avstro-Ogrski, v Bosni in Hercegovini, Dalmaciji, Hrvatski, Bački, Banatu in Baranji. Kadar je naš človek govoril o Srbih, je mislil na Srbe v kraljestvu. Slišal pa o Srbih nikdar ni nič dobrega; sam jih ni poznal, tisti pa, ki so o njih malo več vedeli, so morali molčati. Zato je pa prav marljivo skrbela avstrijska državna oblast in nemško časopisje, da so se o Srbih širile neugodne vesti. In vendar vsi skupaj niso mogli preprečiti, da ne bi v naše širše ljudske kroge prodrlo pravilnejše spoznavanje Srbov. V balkanski vojni L 1912. je junaško zadržanje srbske vojske zadivilo naše ljudstvo, ki je s celim srcem in dušo spremljalo junaške pohode Srbov proti Turkom za osvoboditev svojih bratov. Tudi na nas so mislili srbski državniki. Dobro so vedeli, da Slovenci izginemo v germanstvu, ako se ne osvobodimo.

Dne 1. marca 1919. leta so z zemunske strani prvič zagledale moje oči stolno mesto bivšega srbskega kralja in sedanjo prestolnico kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, Beli grad.

Podlistek.

Lovro Kuhar:

Moj božični večer v ujetništvu.*

Casale di Altamura, 25. 12. 1918.

Pusta, nepopisno enolična ravnica provincije Puglie se je pogreznila v mrak in brez znaku življenja je utonil v njem naš prostrani ujetniški tabor Casale di Altamura. Tihe in mračne kakor mrtvašnice so se vrstile barake ob ozkih ulicah in prehodih; preko njih se je vil oster kraški veter, ki je prihajal nekje iz brezmejne ravnine in se zopet izgubljal v njo.

Naša baraka je čakala večerje. To je bila dolga, nizka stavba iz betona, brez stropa, z golim ostrešjem. Narejena je bila za 120 ljudi po pravilih haaške konvencije za vojne ujetnike, a nas je bilo v njej preko 300. Raztrgane slamnjače, v katerih je bila slama že zdavnaj zdrobljena v pest prahu in smeti, so bile položene v štirih dolgih vrstah od enega konca do drugega na golih cementnih tleh, in na njih je imelo ležišče 300 ljudi. Tesno je bilo, tako, da si moral ponoči zbuditi soseda in ga prositi, naj dvigne truplo, ako si se hotel obrniti ali preložiti nogo ali roko.

Večerjo smo čakali vedno z nestrpnostjo; bili smo izgladnjeni kot volkovi po zimi: zajutrnka ni bilo nikakor, opoldne obično suha slanika in četrt kile kruha za ves dan, zvečer je bila kaka juha z bobom, ki smo jo imenovali: »mrtvaška juha«, ali juha z rižem. To je bila štiri dni v tednu edina gorka hrana na dan. Ali nocoj ni

V mojem spominu so ob prvem pogledu na mesto oživel zgodovinski dogodki, ki so se odigrali v tem mestu, ki je nekak mejnik med zahodno in orientarno (vzhodno) kulturo. Potoki krvi so tekli tu v obrambo krščanstva proti Turkom, ki so imeli tedaj izborna vojsko in še boljše premetene državnike. Bliskoma sem v duhu nanovo preživel vse težke dogodke pred prevratom. Nad Savo na nasprotni strani se beli na nizkem griču, na viseči planoti, Beli grad s saborno cerkvijo in hotelom Moskvo kot znamenjem tega mesta.

Beli grad ima lepo lego in brez dvoma sijajno gospodarsko bodočnost. Leži ob izlivu Save v Donavo, spaja gospodarsko vzhod in zahod in postane po svoji legi tudi trgovsko središče med našo državo in Ogrsko. Danes šteje približno 100.000 prebivalcev. Hiše so po večini pritlične ali enonadstropne, vmes pa se dvigajo prav lepe moderne stavbe. Prevladuje sistem enorodbinskih hiš, brezdvomno ostanek turškega običaja. Vsaka rodbina je najraje popoln gospodar ene hiše in je tako v svojem življenju najmanj motena. K hiši spada navadno ali vrtec ali večje dvorišče. Ker je svet močno ilovnat, so vse ulice tlakovane s »kaldermo«, okroglim kamenjem, glavne ulice pa to parketirane.

V Belem gradu, ki ima burno zgodovinsko preteklost, je mnogo tujerodnega elementa, madjarskega, romunskega, španjolskega, ciganskega, nemškega in morda tudi turškega. Toda vsa ta zmes razen ciganov se je spojila z domačini, Srbi, in se posrbila. Španjolski žid je ohranil le svojo vero, pa je naravnost užaljen, ako bi ga ne smatral za Srbijanca. Kar je živel v Srbiji tujerodcev, so vsi ljubili Srbijo kot svojo državo kakor pravi Srbi in so se zanj tudi hrabro borili.

Belograjska okolica ne nudi razen Topčiderja, velikega kraljevega parka, lepih sprehodov. Vsak Srb nosi v svoji duši dva bisera: veliko ljubezen do države in do svobode, dobitok iz zgodovine srbskega naroda. Za svobodo svoje države so se

bila ta nestrpnost med stanovalci barake tako očitna. Drugekrat smo preklinjavaje čakali trenutka, kdaj se prikažejo kuharji s kotli in se v gruclah gnetli po baraki sem in tja; nocoj pa je bilo v baraki mirno. Skoraj vsak je bil na svoji slamnjači; nekateri so ležali iztegnjeni na njih, odeti s koci in so skušali spavati, drugi so v isti poziciji zamišljeno strmeli v ostrešje, kjer sta viseli dve električni žarnici, ki sta medlo razsvetljevali cel prestor. Nekateri so čepeli posamič na slamnjačah, držeč se za trebuh ali podpirajoč glavo; tu in tam sta se sešla dva, trije ali še več, in vsi so čepeli enako tiho po tleh; ako so govorili, so bile besede mirne in poltihe. Dve ali tri gruče so kvartale. Oba ozka prehoda med vrstami slamnjač, po katerih se je vedno trlo naroda, sta bila nocoj skoraj prazna. Nocoj je bilo samo par šetalcev. Tiho so korakali od konca do konca in se zopet vračali kot bedasti.

Kuharji so se nocoj z večerjo zakasnili. Dolgo ni bilo vode, potem ko so dobili vodo, ni bilo drv in prej ko so znosili vse skupaj, je bilo že pozno. Bili smo gladni; opoldne je dobil vsak suhi smrdljivi slanik in kos kruha, toliko, da smo si razdražili želodce. Popoldne smo ugibali, kaj bo za večerjo. Pesimisti, ki smo že obupali nad vsem in smo se rogali vsemu, smo rekali, da bo za večerjo gotovo »mrtvaška juha«. Bilo pa jih je veliko, ki tega niso verjeli in so govorili, da bo na božični večer gotovo kaj izrednega. To so bili oni, ki so obhajali prvokrat božični večer v Italiji. Popoldne je nekdo raznesel glas, da so kuharji »fasovali« za večerjo makarone in da bo zvečer »paštašuta«, po vrhu še sir in menda tudi vino. Da, vino! Nekateri so videli, da so ga že nesli iz magacina v kuhinjo. Tako so govorili vse vprek in oživel smo v upanju, da se

morali mnogo boriti proti raznim svojim sosedom, zlasti proti Madjarom, dokler njihova svoboda ni umrla pod turškim mečem. Hrepenenje po svobodi pa vsa stoletja za časa turškega gospostva v Srbu ni izumrla; globoka in tužna srbska pesem je Srbu ohranila željo po svobodi, dokler si državne svobode pod Karadžordževićem in pod dinastijo Obrenovićev ni zopet priboril.

Srb je po svoji naravi samozavesten in ponosen in zato ne trpi nobenega robstva ali jarma; čeravno je v njem zelo razvita državljanska misel in zato radevolje daje svoji državi, kar od njega potrebuje, je za vsako preoblast zelo občutljiv. Ko je srbski narod občutil, da dobiva dinastija Karadžordževićev večjo oblast, kakor je bilo narodu prav, so morali Karadžordževići zapustiti državo in na krmilo je prišla dinastija Obrenovićev. Najznamenitejši iz te rodbine je bil kralj Miloš Veliki, trgovec po rodu, ki ni znal niti pisati ne brati, pa je bil kljub temu sijajen vladar; njegov zdrav razum ga je usposobil za dobrega upravnika svoje države, za izbornega diplomata in vojskovodjo. Ko pa je postal v očeh ljudstva preoblasten, je moral zapustiti začasno svojo državo in je živel na Dunaju, dokler se ni zopet povrnil v svojo domovino, slavljen od svojih državljani.

Zadnji kralj iz dinastije Obrenovićev Aleksander je postal celo žrtev zarote. Kraljica Draga, ki je imela na Aleksandra, svojega moža, velik upliv, ni bila po okusu naroda. Oficirji-zarotniki so jo hoteli odstraniti; ko pa se je vnel z dvorno stražo boj in so se razpalile strasti, so ju umorili. Ta zarota ni bila osnovana od zunaj, kakor se je svoj čas v Avstriji trdilo, ampak je vzklila v Belemgradu; rodila jo je nezadovoljnost. Srbija je poklicala nato na prestol Petra Karadžordževića, ki je živel v Švici in ki je državo kot kralj iz naroda srečno vodil. Čeravno že star, je v svetovni vojni sam prijel za puško, da je v bitki pri Rudniku osokolil vojsko, ki si je priborila tedaj sijajno zmago.

mogoče najemo nocoj do sitega. Radovedneži so šli h kuhinji; ko so se vračali, so nekateri trdili, da se res kuha nekaj izrednega in se reže sir, drugi pa so pripovedovali, da ni tega, ne onega, ampak, da se kuha bob. V tem dvomu smo čakali večerje. Končno, zelo kasno že, so se odprla vrata in kuharji s kotli so se pojavili.

»Mrtvaška juha!« je viknil človek, ki je stal ob vratih. Istina, po baraki je zadisalo po nji. »Kje pa so makaroni, sir in vino?« je vprašal drugi.

»Za nas je dobra mrtvaška juha!« je pripomnil nekdo ironično.

»Prokleti Lah! Tak Božič!« je zaklel Srb Steva Kotlarevič, doma iz Srema, a je hitro umolknil ter se plašno ozrl naokoli.

Vstopili smo v redove, vsak pri svoji slamnjači in držali šalice naprej. Kuhar je šel s kotlom po sredi in delil po eno ponev v vsako šalico. Kdor je dobil, se je urno vsedel in začel hlastno jesti. Juha je bila baš kot bi mrliča opral, svetločrna, lesketajoča in strašno zoprna, grenkega, plesnjivega okusa. Na dnu je bilo par debelih, napol sirovih bobov. Kdor jih je našel petnajst v šalici, se je radoval velikega uspeha ob delitvi večerje. Kdor je imel kruha, ga je nadrobil vanjo. Ko smo požrli to večerjico, smo bili še gladnejši kot prej. Naši izgladnjeni želodci so se krčili do besnosti in z blaznimi, živinskimi pogledi smo sledili kuharjem, ki so izginili iz barake. Vsi smo videli njih debele, rjave vratove in okrogle, močne roke in ginili smo v zavisti. Sedaj je postalo nekoliko živahnije. Po slamnjačah so se skupile gruče v razgovorih, in šetalci so se pojavili znova po prehodih, sedaj več kot prej. Zvijali so cigarete in pušili v razgovoru.

Na moji slamnjači se je zbrala mala družba

* Ta podlistek ni namenjen mladim in nežnim srcem, pač pa nsmiljenim. (Op. ured.)

Srbski vojak je kot tak na najboljšem glasu. Francozi in Angleži so mu v svetovni vojni prisodili prvenstvo. Sedem let, skoro nepretrgoma, je nosil srbski vojak puško, in četudi je včasih zagodrnjal, je svojo dolžnost le storil, če mu je njegov poveljnik dal lepo besedo in mu razložil potrebo. Ko je bila slovenska Koroška od nemških boljševikov pogažena in ljudstvo v stiskah, so vprašali srbski oficirji svoje vojake, ali hočejo iti osvoboditi svoje slovenske brate? Do slednjega moža so bili pripravljeni. Kaj bi bili v teh časih odgovorili naši borci, če bi jih bili vprašali, hočejo li iti pomagat bratom na pr. v Macedonijo?

Srbski rod je po svoji naravi še nepokvarjen, pošten in zdrav. Zapadna kultura s svojimi slabimi privesci ga še ni obližnila. V Belemgradu na pr. pred vojsko mnogih hiš čez noč sploh niso zapirali. Vojska je pa tudi v Srbiji zapustila svoje slabe posledice, zlasti pri vojaštvu, ki v hudih bojih in po umikanju ni bilo dobro oskrbljeno in si je samo moralo vse potrebščine poiskati povsod tam, kamor je prišlo. Da se je vsled tega pri mnogih tekom vojnih let udomačila misel, da je to vojna pravica vojakova, se ni čuditi. Dolgoletno vojno rokodelstvo pa v srbskem vojaku ni udušilo nežnih čutov. Znana je njegova ljubezen do otrok, in čeravno sam lačen, je pogostoma delil kruh s svojim zajetim sovražnikom, ki mu je bil pred časkom še smrten sovražnik.

(Konec prihodnjic.)

Iz republike Avstrije.

Obupne razmere. V coni B, kjer gospodarijo Nemci, se godi Slovincem in Nemcem slabo. Orožniki popisujejo živino od hleva do hleva. Niti svinj ne smejo kmetje doma zaklati. Kolje se le v Beljaku, a kmetje dobe le določene porcije mesa in slanine (špeha) nazaj. Celo od kruha morajo plačevati davke po 400 do 600 kron, a še ne vedo, ali je to za celo leto ali le za par mesecev.

Ubogi tobakarji. Tudi v Avstriji so sedaj neznansko povišali cene tobačnim izdelkom. Po časopisju in na shodih se strašno napada tobačna režija in poudarja se, da je najhujše to, da se pod imenom "tobak" ljudem sploh tobak ne prodaja. Cigare, cigarete in vse druge vrste tobaka izdelujejo avstrijske tobačne tovarne večinoma iz drevesnega listja in iz hmelja. Zlasti tobak,

mojih ožjih znancev. Steva Kotlarevič je bil, dr. Rupnik, odvetniški koncipijent, čevljar Mihevc in Hrvat Pajnič iz Primorja nekje. Nekaj časa smo molčali, čepeč v krogu po slamnjačah.

"To je Božič!" je prvi povzel Pajnič.

"Četrty Božič obhajam v Italiji, ali tako kot nocoj, mi še ni šlo. Niti tobaka nimam!" je govoril za njim Steva in iskal po žepih. Ker ni našel niti smeti, se je razsrdil: "Vraga! Oh ta mizerni život! Že štiri leta ga živim! Kaj sem naredil? To ti je postelja, majka ti! Pri nas leže svinje udobnejše!"

Dr. Rupnik je nervozno praskal po razgaljenem trebuhu, potem pa je privlekel izza svoje srajce debelo uš, jo stisnil z nohti, da je tresnilo, ter si potem obrisal nohte v slamnjačo. "Ah, te uši!" je vzdihnil mukoma.

"Štiri leta sem bil v fronti, a tak božični večer kot nocoj — jada mi majka!" je govoril Pajnič bolj v samogovoru, kot za druge.

"Štiri leta!" je vzkripl Steva Kotlarevič. "Ha! kukavica! Še predobro te ima Italijan! Štiri leta si mu klal sinove, a zdaj zahtevaš, da bi te imel ko Boga! Jaz bi ti niti tega ne dal! Vidiš, jaz sem bil osem dni na fronti, pa sem vrgel puško in desertiral. Ko bi vsi tako naredili, bi bilo že davno te mizerije konec. Pa ste se klali za vašega Franjo kot bedaki!"

Steva je bil begunec in je to vedno oponašal drugim ujetnikom. Pajnič pa je bil ujet šele ob razpadu. Toda ta mu je odgovoril:

"A zdaj te ima kot mene! Stradaš kot jaz, čeravno si se mu predal!"

"To je!" je priznal Steva bolešno. "Poštenosti nočejo priznati. Vražji narod so ti Italijani! Mrzim jih!"

Dr. Rupnik, ki je med tem prenehal z ubijanjem uši, je rekel:

"Upam, da ne bo trajalo dolgo in nas kmalu izpuste domov!" On je živel v prepričanju, da odrinemo v najkrajšem času v domovino. Enkrat sva se skregala, ker sem ga pobijal; rekel mi je, da sem sadist, ker se veselim in naslajam na mukah sotrpinov. Nikakor ga nisem mogel prepričati, da ni upanja na vrnitev.

"Zavezniki smo antante, mi Jugoslovani, in kot take nas vendar ne bodo držali tukaj!" je trdil.

"Seveda!" je pritegnil čevljar, ki je dozdej molčal. "Wilson bo naredil!"

ki ga pošiljajo na kmete, pravijo, da bi se ga smelo rabiti le za gnojilo. Ker tobak v Avstriji ne raste, bodo gospodje Nemci brščas še precej let kadili in čikali namesto tobaka listje.

Dnevne vesti.

Vrednost naše krone se dviga. Pred kolekovanjem so nekatere banke zahtevale za 100 dinarjev do 470 K; zdaj pa se dobi 100 dinarjev že za 370 do 375 K.

Proti navijalcem cen in verižnikom. Tudi na Hrvaškem so začeli z železno metlo nastopati proti ljudem, ki delajo draginjo. Vlada je izdala ostre odredbe. Dne 12. dec. so vladne komisije izvršile preiskave po trgovinah. Takoj prvi dan so zaprli 22 trgovin in obsodili trgovce v zapor od 5 do meseca dni in na denarno globo od 50 do 20.000 K.

Boj proti draginji. Naše ministrstvo za prehrano je izdelalo posebno odredbo zoper draginjo. Ta odredba pride te dni pred ministrski svet, da jo odobri.

Izvoz kolekovanih bankovcev prepovedan. Naš finančni minister je odredil, da je izvoz z znamkami kraljestva SHS markiranih bankovcev iz kraljestva SHS prepovedan. Kdor bi se pregrešil proti temu, temu bi se bankovci konfiscirali na korist države in obsojen bi bil kot tihotapec.

Naši državni prazniki. Naše ministrstvo je ukazalo, da se morajo naslednji dnevi obhajati kot državni prazniki: 1. december kot dan ujedinenja Srbov, Hrvatov in Slovencev; dan 12. julija kot Petrov dan, t. j. rojstni dan kralja Petra I., dan 28. junija kot Vidov dan, t. j. spominski dan padlim boriteljem za vero in dom. Te dneve morajo biti zaprte vse šole in mora vse delo počivati.

Učiteljstvu in veroučiteljem. Od dne 10. decembra 1919 ugotavlja in nakazuje službene prejemke ljudsko in meščansko šolskega učiteljstva ter pristojbine za pouk veroučitelja ne več deželno knjigovodstvo, temveč knjigovodstvo deželne vlade v Ljubljani (Bleiweisova cesta, levo pritličje, soba št. 3), kamor se je obratovati v svrhu reklamacij. Izplačila se nakazujejo potom poštno-čkovnega urada v Ljubljani; blagajničnih čekov knjigovodstvo ne izdaja, toliko v vrednost, da ne bo osebnih potov glede izpla-

čevljar Mihevc je veroval v Wilsona kot v Boga; bival je namreč par let v Ameriki.

"Kaj Wilson!" mu je zopet jezno ugovarjal Steva. "Wilson je tak kot drugi! Kaj njemu mar, da mi crkujemo tukaj! On nocoj gotovo ni jedel boba kot mi!"

Mihevc mu je odgovarjal, in nato sta se skregala.

Jaz sem molčal in mislil na domovino v daljini, na roditelje v skromnem domu in na vse lepe spomine, ki so me vezali nanj in so se nocoj vzbujali posebno živo v mojih mislih. Iz teh misli me je prebudil Mihevc, ki se je že davno nehal prepirati s Stevom; ta se je namreč dvignil in odšel na drugi konec k drugu po cigareto. Dvignil se je tudi Pajnič.

"Izvadil!" je velel Mihevc.

Razumel sem. Stegnil sem se pod vzglavje in privlekel na dan dvolitersko steklenico z vinom in hleb kruha. Mi trojica, Mihevc, doktor in jaz smo namreč kupili vina in kruha za božični večer. K temu je največ prispeval Mihevc, ki je kot čevljar zaslužil vedno kak denar. Pomolil je steklenico doktorju in rekel:

"Pijte! Se bo vsaj malo poznalo, da je nocoj Božič."

Doktor je pil, potem še midva, nato smo načeli kruh. Lepo na tri enake kose smo ga razdelili, in vsak je začel svojega hlastno jesti. Kljub temu, da smo se udali popolnoma hlastnemu uživanju, smo vendar občutili nekaj neugodnega v srcu pred drugimi, ki so nam sledili s poželjivimi pogledi, nekaj sram. Poleg nas je ležal dolg tuberkulozen mladenič, Bosanec. Držal se je z obema rokama za želodec, in njegove velike, globoke oči so požirale poželjivo pri vsakem grizljaju. Niti hip ni okrenil oči od nas.

"Kaj zijaš tako čudno!" mu je rekel Mihevc izzivajoče, a je vseeno odtrgal kos kruha in mu ga vrgel na prsi. Z dolgimi koščenimi prsti ga je pograbil ta, ga stlačil v usta in pogoltnil. Potem se je okrenil z vzdihom na drugo stran.

Med jedjo smo venomer praskali uši. Pozno je že bilo in živali so bile gladne in nemirne. Ako se nam je posrečilo zalotiti katero, zmleli smo jo takoj z velikim zadoščenjem med prsti. Vsled zaužitega alkohola so se nam razvezali jeziki. Mihevc, ki je pil že prej v kantini, je začel ponavljati napeve znanih pesmi. Doktor je jel po svoji navadi politizirati.

čila. Zadnji čas so se pač nekatera nakazila radi kolekovanja in preselitve urada zakasnela, v bodoče bo poslovanje točno in redno.

Hujškačem v svarilo! Kakor slišimo, je okrajna politična oblast v Velikovcu med drugimi sledeče osebe, ki so širile hujškaške letake in liste, prav občutno kaznovala in sicer je dobil: Anton Karner iz Rude dva meseca zapora, bivši stražar v Velikovcu Lipnik tri tedne in njegova žena pa osem dni, bivši občinski sluga v Vovbrah Šumjak tri tedne, bivši orožnik Črešnik v Črni štiri tedne, Jurij Pistotnik v Hudemkraju šest tednov in še več drugih. Tudi študira adjutant Glačnika neki Homer iz Breze (občina Dobrlavas) v zaporu v Velikovcu, ter čaka nadalje obsodbe. Ker bo pas A pod vsakim pogojem jugoslovanski je državi sovražno postopanje teh ljudi nerazumljivo, ali ti nesrečneži ne pomislijo, da bo država SHS si te ljudi prav dobro zapomnila? Ali hujškači in razširjevalci letakov še niso spoznali, da jih mi natančno poznamo in na nje pazimo? Hujskanje zoper državo SHS je nevarno podjetje; tudi takrat, če ga Nemci še tako dobro plačajo.

Prevalje. Zadnji čas je nekaterim nemškutarjem pri nas precej zrastel greben. Ker je naše orožništvo z izredno taktičnostjo nastopalo proti vsemu prebivalstvu, so si ti v svoji nadutosti mislili, da že smejo počenjati, kar hočejo. Pred kratkim so razgrajali po noči ter budili mirne Prevaljčane iz spanja, sedaj so pa celo dejansko nastopili. Pred gostilno g. Rozmana so ponočni zlikovci razbili oblo električne svetilke in istotako več cestnih električnih žarnic iz elektrarne g. Lahovnika. Naše orožništvo pa je tem zlobnejem že na sledu in upati je, da v kratkem dobe zaslužno plačilo. Od par nestrpnih nemškutarjev se prevaljski Slovinci še ne damo ustrahovati in če ne bodo mirovali, bomo obračunali z njimi po češkem načinu. Priznanje pa gre našim orožnikom, ki svojo težavno službo vestno vrše in bodo takim nemirnejšem že znali pristriči peroti.

Prevoz in pogreb zemskih ostankov junaka Malgaja.

V nedeljo, dne 26. oktobra 1919 so bili izročeni Malgajevi zemski ostanki domači grudi, na istem pokopališču, kjer že počiva njegov oče. Malgaju se je izpolnila njegova zadnja srčna želja.

"Vse te hudiče, ki so zakrivali vojsko, vse avstrijske in nemške ministre in generale, Karla in Viljelma, bi zaprl par dni v tako barako, jih krmil s ribam in gnilim bobom, pa bi bil hitro mir. Med nje bi stresel vrečo uši! Naj bi jih mučile." In zopet je pil. V pijači je pozabljal bol svojega bednega življenja.

"Pijte, doktor!" ga je silil Mihevc, "jaz imam sočutje z vami! Kadar bo vam kasneje šlo dobro, se boste spomnili kdaj name. Bedak je bil, boste rekli, a dober in usmiljen, ta čevljar Mihevc. Nikoli ne bomo več tako skupaj kot nocoj!" je rekel na to. "Tudi ni treba želeži tega, a spominjali se bomo drug drugega še dolgo potem!"

Ko smo izpili prvo steklenico, je tekel Mihevc še po drugo v kantino. Prinesel je tudi kapo fig in jih izsul na slamnjačo.

"Jejta!" je rekel. Midva z doktorjem sva jih žrla s slastjo. Na nje se je dalo piti vino.

Par korakov od nas, v drugem redu slamnjač, je sedel sključen, postaren človek. Tudi on je slavil božični večer. Kupil je par kil fig za denar, ki ga je že dolgo štedil pri centezimih in je jedel venomer, pest za pestjo. Želodec je bil že sit in videlo se mu je, da sprejema z muko, toda njegova usta so bila še zmirom gladna in ni nehal. Odpel si je pas, potem hlače same in jedel dalje. Pojedel je vse fige in nato se je brez moči zleknil po slamnici. Sprva smo se mu smejali. Nekaj časa je ležal mirno, potem se je začel premetavati vedno pogostejše s strani na stran in končno je začel težko stokati. Bil je napihnen kot sod, in njegovo stanje je postajalo opasno. Odpeli so mu vse gube in mu iztiskovali sapo, toda zaman.

"Počil bo!" je rekel nekdo in svetoval, da ga zvežejo.

Pametnejši so odsvetovali. Nato so javili v bolniško barako. Prišel je zdravnik, italijanski kapetan. Pretipal je bolnikov trebuh, zmajeval z glavo in rekel v slabi nemščini:

"To je zverina, ne človek. Najedel se je za vedno!" Nato je velel, da ga odnesejo na nosilnicah v bolnišnico.

Večina barake je med tem že polegla. Čulo se je težko sopenje spavajočih. Le par gruč je še bdelo. Znanci so se razgovarjali, zatopljeni v prijetne misli o domovini, o svobodi, ki je blizu in o vrnitvi. Tu in tam so tudi pili. Čisto doli v kotu so kvartali. Iz tega polmira se je različno

Dne 24. oktobra so ekshumirali Malgajevo truplo v Guštanju. Guštanj je nadel znake žalosti in z njim je žaloval celi Korotan. V cerkvi, kamor so prenesli krsto in kjer se je vršila maša zadušnica, se je poslovil v krasnem govoru od junaka dr. Rožman. Da znajo ceniti in ljubiti svojega osvoboditelja, so celemu svetu Korošci dokazali ta dan. Nepregledne množice so ga spremljale, preko 40 duhovnikov se je udeležilo pogreba, zadnja občina, zadnja vas je tekmovala, da položi čim lepši venec na junakovo krsto. In stare ženske so pripovedovale o dobrem gospodu, ki je pripeljal moke in sladkorja in bil tako prijazen in dober...

Iz Dravograda v Celje so prepeljali truplo po železnici. Spremljali so krsto razum sorodnikov člani odbora, zastopniki njegove rojstne občine in njegovi najožji rojaki, njegovi hajdki. Voz s krsto je bil okrašen, na stroju sta stražila dva sokola. Prevoz je nalikoval vožnji triumfatorski. Na vsaki postaji je čakalo ogromno ljudstva, da izkaže zadnjo čast junaku. Povsod nagovori, žalostinke, vedno več vencev se je gomililo nad krsto. Posebno presrečen je bil sprejem v Žalcu, kjer je odseval kolodvor v žoltem svitu bakelj.

Z veliko zamudo je privozil naposled vlak v Celje. Nepregledna množica ljudstva, častniški zbor, mestni sosvet, razne korporacije in društva so pričakovala junaka. Častniki so zanesli krsto v kolodvorski vestibul, kjer je bil postavljen katafalk. Tukaj je ostalo truplo do nedelje zjutraj.

V nedeljo, dne 26. oktobra, se je vršil pogreb v Št. Jurju ob Juž. žel., v Malgajevem rojstnem kraju. Ob 10. uri predpoldne je dospel sprevoz v Št. Jurij. Sokolska kavalkada in nebroj vozov je spremljalo junaka v njegov rojstni kraj.

Pred vhomom v trg se je vršil veličasten sprejem. Ljudstva je bilo na tisoče.

V imenu Korošcev je izročil g. Kotnik mrtvo truplo junakovo njegovi materi, starki, ki je obdana od svojih otrok, pričakovala svojega ljubljence, svojega najmlajšega sina. Bil je globoko pretresujoči prizor.

V imenu odbora za Malgajev spomenik je ravnatelj Belle prevzel truplo in pozdravil vse, ki so prišli, da izkažejo zadnjo čast padlemu junaku.

Pevci Celjskega pevskega društva in Oljke so pod vodstvom prof. Beraniča zapeli žalostinko „Vigred se povrne“. In pričel se je premikati

čulo drgetanje malaričnega ujetnika, ki je ležal v mojem redu kakih 15 korakov dalje doli na desno. Sosedje so ga pokrili z lastnimi koci in suknjami ter sami ležali nepokriti na skoraj golih cementnih tleh. Ta malarist je imel mrzlico redno vsak večer, ni jedel skoraj ničesar, ampak le pil vodo. Šel je parkrat k zdravniku, toda ta ga je poslal vsakokrat nazaj v barako. V par dneh, smo sodili, bo umrl.

Mihevc je začel vpiti. Neki spavač se je prebudil. Začel je groziti s stražo. Ker mu je Mihevc ugovarjal in se je dotični razburil, sva z doktorjem posredovala. Pritegnili so še mnogi drugi, ki bi bili radi spali, a jih je motil naš nemir.

„Molčite, banda, da bomo mogli počivati. Nima vsak denarjev, da bi žrl,“ so rekli. Zavidali so nam.

Šele čez dolgo se je posrečilo umiriti Mihevca. Čez nekoliko časa, ko je bilo po baraki že vse tiho in je le v presledkih izpregovoril kdo kako besedo, se je začel tožen glas trobente. Zdrznili sem se. Ta glas je pomenjal smrt. Vsakokrat, kadar je v taboru kdo umrl, je zatrobila ta trobenta. Umrl je ujetnik, ki se je hotel vsaj na božični večer nasititi in ker ni mogel razen fig kupiti ničesar, se je najedel teh in umrl. Umrl je vsaj sit!

„Veste kaj!“ je vzkliknil nekdo tam pri drugi steni. „Jutri se bo spet dobil kruh!“ Blazen smeh je bil v teh besedah.

Da! Ker se javno kruh ni smel prodajati ujetnikom, so ga pogrebci vtihotapili v krsti v tabor. Krste namreč niso polagali v grob, ampak so metali umrle ujetnike v globoko jamo tam sredi ravnine, potem pa so krsto napolnili s kruhom, zabili jo in brezskrbno pripeljali kruh mimo straže v tabor, kjer so prodajali potem kilo po 10 lir, dočim je stala zunaj pol lire. Vsi ujetniki smo znali za ta gnusni način tihotapjenja, ali kljub temu smo se pretepali za kruh iz mrtvaških krst, ki je včasih dišal po mrličih. A glad je premagal vsak stud.

Da, glad...! Stopil sem pred barako. Brezzvezdnato nebo je bilo sklonjeno nad taboriščem, ki je bilo tiho in mirno kakor mrtvašnica, a je hranilo v sebi 5000 ujetnikov, 5000 okostnjakov...

Srečen božični večer vam, bedni ujetniki!

veličasten sprevoz, kot ga še Šentjur ni videl, proti župni cerkvi. Na čelu kavalkada, izza nje vojaška godba, Sokoli, Orli, prva polovica vojaške čete, pevska društva, nosilci vencev, duhovništvo s kanonikom Bohancem, dekanom šmarskim, kateri je vodil kondukt. Šesterovprežnemu galavozu je sledila mati s sorodniki, general Maister, častniški zbor, okrajni glavar celjski, razne deputacije, zastopniki akademskih društev, narodno žensstvo, vojaška četa in tisoči ljudstva.

Po maši zadušnici se je v istem redu pomikal sprevoz na pokopališče. Tukaj so po cerkvenih obredih pevska društva zapela pretresujočo žalostinko. Ob odprtem grobu je general Maister v vznešenem pesniškem govoru pokazal narodu svojega junaka, kateremu je mirno zaupal in kateri je zvesto držal svojo obljubo, jo potrdil s svojo smrtjo.

Andrej Oset, ožji prijatelj junakov, na čigar poziv je v prvih dneh prevrata ta pohitel na Koroško, je orisal v daljšem govoru podrobno Malgajevo velikansko delo in njegove zasluge za osvoboditev Korotana.

Ob zvokih „Lepe naše domovine“ so spustili krsto v grob.

Še častna salva in prve grude prično zasipavati krsto. Malgajevo truplo je shranjeno v domači zemlji.

Popoldne istega dne se je ob velikanski udeležbi odkrilo spominsko ploščo na Malgajevi rojstni hiši. V imenu občine je podvzel sam svečani akt odkritja g. Drogenik, ki je v navdušenem govoru proslavljal junaka. Govorili so še kapetan Sancin, njegov bivši poveljnik, v imenu jugoslovanske napredne akademske omladine, g. R. Dobovišek in odvetnik dr. Rajh. Pevci so zapeli „Bože pravde“ in „Lepo našo domovino“, s čimer je bila slavnost zaključena.

In tako spava Malgaj mirno tamkaj, kjer se mu je rodila prva misel, tam kjer je dozoreval njegov načrt za osvoboditev Koroške. Mirno snivaj, dragi Franjo, svoj veliki sen o gospodstvu na polju. Ko zaplapola nad gosposvetkim poljem naša trobojnica, takrat bo maščevana tvoja smrt, bo dosežen tvoj cilj. Da se kmalu uresniči tvoj sen, v to pomozi Bog!

Ko je pel graščakov bič...

Gospod, ki kot sekvester oskrbuje graščino v pliberški okolici, je brskal v starih spisih, ki jih je na kupe shranjenih v starih omarah in je med drugim staknil tudi to-le pogodbo, ki sta jo sklenila podložni bajtar in grajščak in ki se tako-le glasi:

Ponižnoudani bajtar Joža N. se zavezujem, da bom našemu visokorodnemu gosp. grofu dajal:

- Častna darila:

Za prevzete naše bajte	16 for. 45 kr.
za prevzete zemljišča, ki spada	
k hiši	1 „ — „
za prevzete gozda pri hiši	4 „ — „

- Letna plačila:

Letni davek od hiše same	3 „ 45 „
dvakrat;	
letni davek od zemljišča pri hiši	1 „ — „
„ „ od gozda pri hiši	— „ 15 „
da lovi grajščak v mojem gozdu,	
plačam letno	— „ 36 „

vrhutega moram gospodu grofu letno oddati dvojce piščet in 20 jajc.

3. Robota:

Ob lastni prehrani in brez plačila moram hoditi letno 12 dni kot gonjač z gospodom grofom na lov, 4 dni čediti tla grajskega poslopja, dva dni saditi zelne sadike, dva dni trgati lan in en dan lan tretji; kedar treba, moram zastoj in brez prehrane iti za gospodo kot grajski sel ali pa pomagati pri popravi grajskih poslopij.

Ako bi hotel prodati svojo bajto, moram prej vprašati in prositi dovoljenja gospoda grajščaka in če mi to dovoli, moram od izkupička plačati 10% gospodi.

Plačati moram tudi pristojbine za vsako pogodbo v grajščini 5 forintov 36 $\frac{1}{2}$ krajcarjev.

Joža N., bajtar na S.

Dostavek: Težko breme je nosil sicer ta bajtar, pa vendar še ni bil na najslabšem; pri sosednjem grajščaku so morali bajtarji in kmetje nositi še hujša bremena, ker so imeli nad seboj trojno gospodo: grajščaka v Pliberku, onega v Ženeku in gospodo v Št. Pavlu.

Če bi vstali vsi ti ubogi slovenski bajtarji in kmetje iz groba, zjokali bi se same radosti nad našo jugoslovansko svobodo.

Društvene vesti.

Prevalje. Na dan sv. Štefana po blagoslovu nam je v društveni dvorani č. g. župnik poljudno v lepem govoru razložil slabe, pogubne posledice brezverskega, slabega časopisja, ki kvari vero in npravnost in nam toplo priporočal katoliško časopisje. — Potem je Dekliška zveza uprizorila igrjo „Lurška pastirica“, ki je v vsakem oziru dobro uspela. Ne moremo naštevati posameznih igralk, omenimo le, da so se dekleta resnično potrudile, se zamislile v svoje vloge ter jih tako s sigurnim, zavestnim nastopom nad vse naše pričakovanje dobro rešile. Posameznim dejanjem je občinstvo pozorno sledilo in izražalo igralkam priznanje in odobravanje. Vsem je igra ugajala in splošno se izražala želja, da bi dekleta igrjo ponovile. Med odmori je dovršeno sviral tukajšnji vrli tamburaški zbor.

Prevalje. Katoliško delavsko društvo priredi na novega leta dan v društveni dvorani pri Šteklju ob 8. uri popoldne božičnico svojim rednim članom. Redni člani Kat. delavskega društva, to je člani skupine J. S. Z., bodo obdarovani. — Pet let je že preteklo, odkar smo se ob novem letu zadnjikrat pod božičnim drevesom prijateljsko zbirali; tudi nas je vojska ovirala v našem društvenem življenju, zato pa letos vsi prijatelji našega katoliškega delavstva dobrodošli!

Prevalje. Skupina J. S. Z. ima v nedeljo 4. januarja 1920 pri Šteklju po prvi maši shod. Priide govornik iz Ljubljane.

Vabilo na naročbo.

Vsled ponovnega zvišanja cene za papir in tiskarniških stroškov smo prisiljeni naročnino zopet zvišati s 1. jan. 1920, in sicer stane „Mir“:

za celo leto	K 20.—
za pol leta	„ 11.—
za četrt leta	„ 6.—
za mesec	„ 2.—

Prijazno opozorimo, da je treba naročnino vedno plačati **vnapij**.

Z naročnino zaostale naročnike vljudo prosimo, da storijo svojo dolžnost brez odlašanja. List nas stane mnogo denarja in se morajo stroški zanj redno plačevati.

Kdor list **nanovo** naroči, naj posebno zapiše, da je **nov** naročnik.

Pri preselitvah ali premetitvah naj se naznani poleg novega naslova tudi stari naslov, da ne bi pomotoma pošljali lista na dva kraja.

Uredništvo in upravnštvo „Mira“.

Lastnik in izdajatelj: **Gregor Einspieler**, prošt v Tinjah.
Odgovorni urednik: **Otmir Mihálek**.
Tisk tiskarne Družbe sv. Mohorja v Prevaljah.

Naznanilo otvoritve trgovine.

Slavnemu občinstvu vljudo naznanjam, da sem prevzel znano **trgovino z železom**

Nikolaj Girardis

Pliberk, Krekov trg št. 22 (prej Glavni trg)

katero sem na novo založil z vsakovrstno železnino, kakor: **z orodjem za mizarje, kovače, ključavničarje in črevljarje, z okovi za pohištva, žreblji, žico, s paličnim železom in obročjem, s kuhinjsko posodo, z različnimi vrvmi, s poljedelskim orodjem, stroji itd.**

Za obilen obisk se priporoča

Stanko Pečovnik

trgovina z železnino

Pliberk, Krekov trg šte. 22.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Borovljah.

Delniška glavnica: K 15,000.000.

Rezervni zaklad: K 4,000.000.

Prodaja srečke razredne loterije.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

celje, Gorica, Sarajevo, Split, Trst in Maribor.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun. Nakup in prodaja vrednostnih papirjev vseh vrst.

Srečke na obroke, promese k vsem žrebanjem.

Gostilničarji, kavarnarji,
= vinogradniki, pozor! =

Trgovina z vinom Oset & Cajnko Slovenjgradec.

Naznanjava, da imava veliko zalogo najboljših sortiranih vin, kakor: muškateljec, rizling, šipon, burgundec, portugizec, šilhar, pristni ljutomeržan, pekerčan, haložan, bizeljčan ter črna dalmatinska in banatska stara in nova vina.

Kupujeva iz vseh vinorodnih krajev vsa najboljša vina po najboljših cenah.

Se priporoča

Andrej Oset & Franjo Cajnko.

Razpošiljanje vina v sodih po 60 l naprej.

Vino v steklenicah (buteljkah).

Ahacelj: „Kaj stane „Mir“ v novem letu?“

Behacelj: „En liter dobrega vina.“

Ahacelj: „Tega si pa privoščim.“

Pa je šel na na pošto in poslal 20 K upravnistvu „Mira“ v Prevaljah.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Gospodarska cesta 90 (Sp. Šiška).

Kupim: Pisalni stroj, kopirno prešo, decimalno tehtnico, četudi rabljeno pa še dobro ohranjeno. **Franz Mury**, Smihel pri Pliberku.

Dr. Ferdo Müller

preje odvetnik v Celovcu, ima sedaj svojo pisarno v Mariboru, Tegethofova cesta 11.

Ima pa skoro vsak teden opraviti v Pliberku in naznani vsakemu na vprašanje dan prihoda v Pliberk.

Kupi „Drava“ Maribor.

Rezan les (smrekov, jelkov, borov, macesnov, bukov),
tesan les (smrekov, jelkov, borov),
okrogel les (smreka, jelka, bor, macesen),
bukov les (hlode od 25 cm debelosti naprej),
drva (trda in mehka),
stoječi les v gozdu,
smrekovo skorjo

**kupi vsako množino
„DRAVA“**

lesna trgovska in industrijska družba
z o. z.

v Mariboru.

Kupi „Drava“ Maribor.

Primešaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primešaj krmi pest praška **Mastin**. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek **Mastin** je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo **Mastin**, ko ga enkrat poizkusijo, in ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška **Mastin** zadostuje za 6 mesecev za enega prašiča ali vola, da se bolje redi.

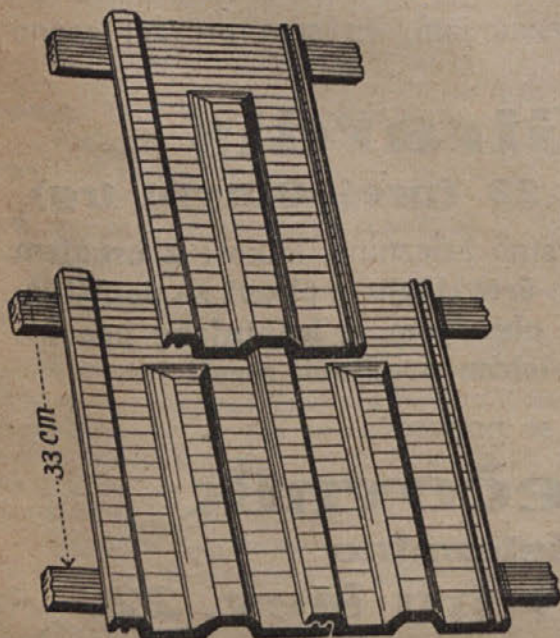
Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina K 20.50 poštne prosto na dom.

Mazilo zoper garje

(naftamazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaj. Pri živini uniči garje. 1 lonček 6 K, po pošti K 9.50.

Lekarna Trnkóczy

Ljubljana, Kranjsko, zraven rotovža.

Združene opekarne

preje **F. P. Vidic & Komp., Vič — Ivan Knez, Brdo**

nudijo

zarezane strešnike.

Vprašanja na

F. P. Vidic & Komp., Ljubljana.